

КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА
АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Кафедра спеціальної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор комунального вищого
навчального закладу «Хортицька
національна навчально-реабілітаційна
академія»

Запорізької обласної ради

О. Л. Позднякова

«*Сергій*» 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПІ.016 «Логопедичний масаж»

Галузь знань	01	Освіта
Спеціальність	016	Спеціальна освіта
Рівень освіти	другий (магістерський)	

2017–2018 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Логопедичний масаж» для студентів другого курсу факультету реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи другого (магістерського) рівня освіти спеціальності 016 «Спеціальна освіта».

РОЗРОБНИК:

Лопатинська Н. А., кандидат педагогічних наук

Розглянуто на засіданні кафедри спеціальної освіти
протокол від «31» серпня 2017 року № 01

Завідувач кафедри

спеціальної освіти «31» серпня 2017 р.

А. В. Турубарова

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<i>КУРС</i> Підготовка магістрів	НАПРЯМИ Спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	01 «Освіта», 016 «Спеціальна освіта» Кваліфікація: викладач корекційної педагогіки та спеціальної психології, вчитель- логопед, вчитель початкових класів дітей із ТПМ. Освітній ступінь: магістр	варіативна
Кількість модулів – 3		Семестр – III
Загальна кількість годин – 90		Лекційних годин – 12
Тижневих годин: аудиторних – 2		Практичні заняття – 18
Аудиторних – 30		Самостійна робота – 60
Самостійна робота студента – 60		Вид підсумкового контролю – залік

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Робоча навчальна програма з дисципліни «Логопедичний масаж» є нормативним документом Хортицької національної академії, який розроблено кафедрою корекційної педагогіки та психології на основі освітньо-професійної програми підготовки магістрів та відповідно до навчального плану підготовки студентів денної форми навчання за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта». Робочу програму складено за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах України та узгоджено з відповідною структурою змісту навчального курсу, рекомендованою Європейською кредитно-трансферною системою (ЄКТС). В основі робочої навчальної програми «Логопедичний масаж» є навчальна програма «Логопедичний масаж», затверджена рішенням Вченої ради комунального вищого навчального закладу «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради.

Курс «Логопедичний масаж» становить науково-теоретичну базу формування соціально-особистісних, загальнонаукових, професійних та спеціалізовано-професійних компетенцій майбутнього вчителя-логопеда. Адже професійна діяльність вчителя-логопеда полягає у наданні кваліфікованої корекційної психолого-педагогічної допомоги дітям, які мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку. Ця допомога полягає в організації системи навчально-виховних та корекційно-розвиткових заходів, спрямованих на виправлення порушень, зумовлених вродженими або набутими вадами органів мовленнєворухового апарату. В процесі засвоєння теоретичної та практичної складової даної програми магістранти повинні отримати знання щодо анатомо-фізіологічних механізмів мовлення, місця логопедичного масажу в комплексній системі логопедичних реабілітаційних заходів, ознайомитись з фізіологічною дією і можливостями логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики, а також, оволодіти методикою та технікою його виконання.

Зміст та структура курсу базуються на анатомо-фізіологічних дисциплінах та реалізують зв'язки з іншими професійно-орієнтованими навчальними дисциплінами. Викладання дисципліни «Логопедичний масаж» здійснюється з опорою на знання студентами наступних предметів: основи медичних знань, неврологічні основи логопедії, анатомія, фізіологія і гігієна дітей дошкільного віку, методика фізичного виховання, основи дефектології, основи логопедії (розділи: «Дизартрія», «Ринолалія», «Порушення голосу» та «Заїкання»). Знання, отримані під час вивчення дисциплін медичного блоку, є основою для розуміння фізіологічних механізмів впливу логопедичного масажу на різні органи та системи, і, особливо, на ті системи, які відіграють провідну роль у процесі формування мовленнєворухового акту. Знання, отримані під час вивчення вищезазначених розділів логопедії, допоможуть студентам зрозуміти необхідність суворої диференційованості у виборі прийомів логопедичного масажу та методики проведення даної логопедичної технології.

Мета курсу – сформувати у студентів систему спеціальних знань, вмій та навичок використання прийомів диференційованого логопедичного масажу

у корекційній роботі з дітьми, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку.

Предмет курсу: процес корекції мовленнєворухових розладів у дітей, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку засобами диференційованого логопедичного масажу.

Основними завданнями курсу є:

– уточнити знання студентів щодо анатомії фізіології органів мовлення в нормі та при патології;

– ознайомити з науково-теоретичними основами застосування засобів логопедичної реабілітації у комплексній корекційно-розвитковій роботі з дітьми, що мають порушення психомовленнєвого розвитку;

– сформувані практичні навички проведення логопедичного масажу та пасивно-активної артикуляційної гімнастики;

– навчити здійснювати диференційований вибір комплексу масажних рухів в залежності від стану м'язового тону та емоційного стану дитини, що має порушення психомовленнєвого розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни магістрант повинен

знати:

– анатоμο-фізіологічні відомості про будову, іннервацію і кровопостачання м'язів шиї, голови та верхнього плечового поясу;

– науково-теоретичні основи логопедичного масажу, його етапи, завдання та види;

– умови правильної організації і проведення масажу в логопедичній практиці;

– методика логопедичного масажу;

– техніку виконання логопедичного масажу;

– специфіку проведення логопедичного масажу і пасивно-активної гімнастики в залежності від форми і структури мовленнєвого порушення;

вміти:

– визначати стан м'язового тону органів артикуляційного апарату, форму і структуру мовленнєвого порушення;

– орієнтуватися в прийомах і техніках логопедичного масажу;

– здійснювати диференційований підбір комплексу масажних рухів залежно від форми і структури мовленнєвого порушення;

– володіти практичними навичками виконання логопедичного масажу в залежності від стану м'язового тону та емоційного стану дітей, що мають мовленнєву патологію;

– використовувати нетрадиційні методики в корекційній роботі з дітьми, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку.

Програма курсу «Логопедичний масаж» розрахована на один семестр навчання: 30 годин аудиторної роботи (12 лекцій, 18 практичних) та 60 годин самостійної роботи. При визначенні змісту занять враховується те, що магістранти мають можливість практичного застосування набутих знань на базі центру ранньої соціальної реабілітації у структурі Хортицької національної академії.

Запланованими результатами навчання є оволодіння:

соціально-особистісними компетенціями:

– розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно осіб з порушеннями мовленнєвого та психофізичного розвитку;

– готовність до надання консультативної допомоги особам з порушеннями мовленнєвого та психофізичного розвитку, їх родичам та педагогам з проблем навчання, розвитку, сімейного виховання, життєвого і професійного самовизначення;

– толерантність;

– адаптивність і комунікабельність;

загально-науковими компетенціями:

– базові знання фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для засвоєння загальнопрофесійних дисциплін;

інструментальними компетенціями:

– навички управління інформацією;

– дослідницькі навички;

професійними компетенціями:

– базові уявлення про категорії дітей із порушеннями мовленнєвого та психофізичного розвитку, які є суб'єктами корекційної освіти; розуміння значення комплексного підходу у наданні корекційних освітніх послуг;

– здатність застосовувати основні теоретичні та практичні методи аналізу та оцінки стану мовленнєвого та психофізичного розвитку дітей, які потребують надання логопедичних та корекційно-освітніх послуг.

– здатність до раціонального вибору та реалізації корекційно-освітніх програм на основі особистісно-орієнтованого та індивідуально-диференційованого підходів до навчання та виховання дітей з порушеннями мовленнєвого та психофізичного розвитку.

спеціалізовано-професійними компетенціями:

– здатність використовувати професійно-профільовані знання у діагностичному обстеженні дітей з порушеннями мовленнєвого та психофізичного розвитку з метою уточнення структури мовленнєвого порушення та для вибору індивідуальної освітньо-корекційної траєкторії;

– здатність застосовувати систему спеціальних знань, вмінь та навичок використання прийомів диференційованого логопедичного масажу у корекційно-розвитковій роботі з дітьми, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Анатомо-фізіологічні основи логопедичного масажу

Тема № 1. Фізіологічний вплив логопедичного масажу на органи та системи

Логопедичний масаж як ефективний засіб логопедичної реабілітації дітей, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку. Фізіологічне обґрунтування застосування логопедичного масажу. Цілі і завдання логопедичного масажу.

Тема № 2. Анатомія і фізіологія органів мовлення в нормі

Центральний та периферійний відділи мовленнєвого апарату. Анатомія і фізіологія органів артикуляційного апарату.

Тема № 3. Обстеження артикуляційного апарату

Визначення стану м'язового тону органів артикуляційного апарату. Характеристика порушень м'язового тону.

Модуль № 2. Логопедичний масаж та пасивно-активна гімнастика

Тема № 4. Методика проведення логопедичного масажу

Час проведення масажу в структурі логопедичного заняття. Показання та протипоказання до застосування диференційованого логопедичного масажу. Гігієнічні вимоги до його проведення.

Тема № 5. Техніка використання логопедичного масажу

Основні прийоми класичного логопедичного масажу та помилки при його виконанні. Комплексне використання прийомів логопедичного масажу.

Тема № 6. Комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів артикуляційної мускулатури (за методикою О.О. Дьякової)

Загальні рекомендації до проведення розслаблюючого логопедичного масажу. Техніка масажних рухів. Прийоми пасивної і пасивно-активної гімнастики.

Тема № 7. Комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів артикуляційної мускулатури (за методикою О.О. Дьякової)

Загальні рекомендації з проведення активізуючого логопедичного масажу. Техніка масажних рухів. Прийоми самомасажу.

Тема № 8. Інструментальні методи логопедичного впливу

Проведення масажу за допомогою спеціальних інструментів: постановочних зондів, шпательів, зубних щіток, масажерів для язика. Методика зондового масажу О.В. Новікової.

Тема № 9. Методика використання точкового масажу

Прийоми точкового масажу. Методичні вказівки до проведення точкового масажу. Елементи методу метамірної стимуляції Скворцова-Осипенко.

Тема № 10. Пасивно-активна гімнастика м'язів та артикуляційного апарату

Методи і прийоми, які дозволяють активізувати збережені при псевдобульбарній, мозочковій дизартріїх мимовільні рухи та перехід їх у довільні оптимальні ігрові прийоми.

Тема № 11. Використання прийомів самомасажу в логопедичній практиці

Використання прийомів самомасажу в структурі групових логопедичних занять. Мета та тривалість процедури самомасажу.

Модуль № 3. Логопедичний масаж та артикуляційна гімнастика з дітьми, що мають тяжкі мовленнєві порушення.

Тема № 12. Специфіка проведення логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики при дизартрії

Диференційоване використання прийомів логопедичного масажу в залежності від форми дизартрії. Етапи логопедичного масажу при ДЦП. Види логопедичного масажу при ДЦП.

Тема № 13. Специфіка проведення логопедичного масажу та логопедичних вправ при ринолалії та порушеннях голосу

Загальні методичні рекомендації до проведення логопедичного масажу при ринолалії в доопераційний та післяопераційний періоди. Техніка масажних рухів. Використання точкового масажу при проведенні фонаційної гімнастики.

Тема № 14. Специфіка проведення логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики при заїканні

Вплив логопедичного масажу на емоційний стан дітей, що заїкаються. Організація логопедичного заняття з дітьми, що заїкаються із включенням прийомів логопедичного масажу.

Тема № 15. Принципи побудови перспективного планування корекційно-розвиткових заходів для дітей, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку.

Принцип комплексності. Принцип врахування індивідуальних особливостей дитини. Принцип диференційованого підходу.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ в/п	Назва розділу, модуля, теми програми	Обсяг годин				
		усьо го	у тому числі			
			а	л	п	срс
Всього годин з дисципліни «Логопедичний масаж»		90	30	12	18	60
Модуль № 1. Анатомо-фізіологічні основи логопедичного масажу		15	5	3	2	10
1.	Фізіологічний вплив логопедичного масажу на органи та системи	3	1	1		2
2.	Анатомія і фізіологія органів мовлення в нормі	6	2	2		4
3.	Обстеження артикуляційного апарату	5	1		1	4
4.	Контроль знань модулю № 1	1	1		1	
Модуль № 2. Логопедичний масаж та пасивно-активна гімнастика		50	16	6	10	34
1.	Методика проведення логопедичного масажу	5	1	1		4
2.	Техніка використання логопедичного масажу	7	3	2	1	4
3.	Комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів артикуляційної мускулатури (за методикою О.О. Дьякової)	6	3	1	2	4
4.	Комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів артикуляційної мускулатури (за методикою О.О. Дьякової)	6	3	1	2	4
5.	Інструментальні методи логопедичного впливу	8	2	1	1	6
6.	Методика використання точкового масажу	5	1		1	4
7.	Пасивно-активна гімнастика м'язів артикуляційного апарату	5	1		1	4
8.	Використання прийомів самомасажу в логопедичній практиці	5	1		1	4
9.	Контроль знань модулю № 2	1	1		1	
Модуль № 3. Логопедичний масаж та логопедична гімнастика з дітьми, що мають тяжкі мовленнєві порушення		25	9	3	6	16
1.	Специфіка проведення логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики при дизартрії	7	2	1	1	4
2.	Специфіка проведення логопедичного масажу та логопедичних вправ при ринолалії та порушеннях голосу	9	3	1	2	6
3.	Специфіка проведення логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики при заїканні	7	2	1	1	4
4.	Принципи побудови перспективного планування корекційно-розвиткових заходів для дітей з ТПМ	3	1		1	2
5.	Контроль знань модулю № 3	1	1		1	

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	№ теми	Назва теми, коротка анотація змісту	Кількість годин
Модуль № 1. Анатомо-фізіологічні основи логопедичного масажу			2
1	1	<p>Обстеження артикуляційного апарату. <i>Завдання.</i> Закріпити навичку діагностування стану органів артикуляційного апарату шляхом огляду, пальпації, спостереження під час виконання статичних та динамічних вправ.</p>	1
2	2	Контроль знань модулю № 1	1
Модуль № 2. Логопедичний масаж та пасивно-активна гімнастика			10
3	3	<p>Техніка використання логопедичного масажу. <i>Завдання.</i> Відпрацювати техніку виконання прийомів класичного логопедичного масажу: погладження, розтирання, розминання, вібрації, поколювання, щільного натискання.</p>	1
4	4	<p>Комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів артикуляційної мускулатури (за методикою О.О. Дьякової). <i>Завдання.</i> Відпрацювати навичку проведення розслаблюючого логопедичного масажу: масажу м'язів шиї, верхнього плечового поясу, волосяної частини голови, обличчя (лоба, очної області, щік, губ, носогубної складки).</p>	2
5	5	<p>Комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів артикуляційної мускулатури (за методикою О.О. Дьякової). <i>Завдання.</i> Відпрацювати навичку проведення активізуючого логопедичного масажу: масажу м'язів обличчя, жувальних м'язів, м'язів губ, язика, м'якого піднебіння, шиї і верхнього плечового поясу.</p>	2
6	6	<p>Інструментальні методи логопедичного впливу. <i>Завдання.</i> Відпрацювати навичку проведення масажу м'язів язика з використанням спеціальних масажних зондів О.В. Новікової (зонди № 1-8).</p>	
7	7	<p>Методика використання точкового масажу. <i>Завдання.</i> Відпрацювати техніку виконання прийомів точкового масажу: погладження, розминання, захвату, вібрації. Ознайомитись з елементами методу метамірної</p>	1

		стимуляції Скворцова-Осипенко.	
8	8	Пасивно-активна гімнастика м'язів та артикуляційного апарату. <i>Завдання.</i> Дібрати та продемонструвати комплекси пасивно – активної гімнастики м'язів та артикуляційного апарату.	1
9	9	Використання прийомів самомасажу в логопедичній практиці. <i>Завдання.</i> Визначити місце самомасажу в структурі групових логопедичних занять. Дібрати комплекси вправ з самомасажу під час проведення режимних моментів в умовах дитячого садка.	1
10	10	Контроль знань модулю № 2	1
Модуль № 3. Логопедичний масаж та артикуляційна гімнастика з дітьми, що мають тяжкі мовленнєві порушення			6
11	11	Специфіка проведення логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики при дизартрії. <i>Завдання.</i> Відпрацювати навичку проведення диференційованого логопедичного масажу при стертій формі дизартрії та перехресного точкового масажу при гіперкінезах артикуляційної мускулатури.	1
12	12	Специфіка проведення логопедичного масажу та логопедичних вправ при ринолалії та порушеннях голосу. <i>Завдання.</i> Відпрацювати навичку проведення диференційованого логопедичного масажу при ринолалії в доопераційний та післяопераційний періоди.	2
13	13	Специфіка проведення логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики при заїканні. <i>Завдання.</i> Відпрацювати навичку проведення диференційованого логопедичного масажу в залежності від клінічної форми заїкання (з використання прийомів класичного і точкового масажу).	1
14	14	Принципи побудови перспективного планування корекційно-розвиткових заходів для дітей, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку. <i>Завдання.</i> Скласти індивідуальне перспективне планування корекційно-відновлювальної роботи з дитиною старшого дошкільного віку, що має стерту форму дизартрії з урахуванням принципів комплексності, індивідуальних особливостей дитини та принципу диференційованого підходу.	1
15	15	Контроль знань модулю № 3	1
Разом			18

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	№ теми	Вид самостійної роботи	Кількість годин
Модуль № 1. Анатомо-фізіологічні основи логопедичного масажу			10
1	1	<p>Фізіологічний вплив логопедичного масажу на органи та системи. Скласти таблицю (схему) з короткою характеристикою впливу масажних прийомів на окремі органи та системи.</p>	2
2	2	<p>Анатомія і фізіологія органів мовлення в нормі. Підготувати презентаційні матеріали з анатомо-фізіологічними відомостями щодо будови та іннервації органів периферійного відділу мовленнєвого апарату.</p>	4
3	3	<p>Обстеження артикуляційного апарату Дібрати комплекс артикуляторних вправ для обстеження жувально-артикуляційних, міміко-артикуляційних м'язів, м'язів язика, губ, щік і м'якого піднебіння. Заповнити відповідний бланк мовленнєвої картки.</p>	4
Модуль № 2. Логопедичний масаж та пасивно-активна гімнастика			34
4	4	<p>Методика проведення логопедичного масажу Підготувати методичні рекомендації щодо оптимальної організації процедури логопедичного масажу (організації робочого місця, вимог до логопедичного інструментарію, санітарно-гігієнічних умов проведення процедури логопедичного масажу тощо).</p>	4
5	5	<p>Техніка використання логопедичного масажу. Скласти графічну схему класифікації основних та допоміжних прийомів логопедичного масажу.</p>	4
6	6	<p>Комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів артикуляційної мускулатури (за методикою О.О. Дьякової). Підготувати методичні рекомендації щодо використання методу штучної локальної гипотермії в корекційній роботі з дітьми, що мають спастичний м'язовий тонус та гіперкінези.</p>	4
7	7	<p>Комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів артикуляційної мускулатури (за методикою О.О. Дьякової). Скласти методичний банк засобів логопедичної реабілітації дітей, що мають паретичну псевдобульбарну дизартрію (дібрати комплекси самомасажу, точкового масажу, пасивно-активної та дихальної гімнастики тощо).</p>	4
8	8	<p>Інструментальні методи логопедичного впливу.</p>	6

		Підготувати методичні рекомендації для батьків щодо виконання елементів логопедичного масажу в домашніх умовах (масаж язика за допомогою шпательів, зубних щіток, масажерів для язика).	
9	9	Методика використання точкового масажу. Скласти методичний банк засобів рефлекторного впливу (комплекси БАТ, комплекси перехресного точкового масажу, комплекси масажу із елементами метамірної стимуляції Скворцова-Осипенко).	4
10	10	Пасивно – активна гімнастика м'язів та м'язів артикуляційного апарату. Дібрати комплекси ігор і вправ пасивно – активної гімнастики на дистальні відділи (пальчикова гімнастика, “Пальчиковий басейн”, “Різнокольорові прищіпки” тощо).	4
11	11	Використання прийомів самомасажу в логопедичній практиці. Скласти методичний банк комплексів самомасажу для дітей, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку.	4
Модуль № 3. Логопедичний масаж та артикуляційна гімнастика з дітьми, що мають тяжкі мовленнєві порушення			16
12	12	Специфіка проведення логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики при дизартрії. Підготувати методичні рекомендації щодо особливостей використання «рефлекс-забороняючих» позицій при проведенні логопедичного масажу дітям, що мають ДЦП.	4
13	13	Специфіка проведення логопедичного масажу та логопедичних вправ при ринолалії та порушеннях голосу. Опрацювати сучасні методи реабілітації дітей, що мають порушення голосу. Скласти методичний банк логопедичних ігор і вправ з корекції порушень голосу.	6
14	14	Специфіка проведення логопедичного масажу та артикуляційної гімнастики при заїканні. Підготувати методичні рекомендації щодо організації логопедичного заняття з дітьми, що заїкаються, із включенням прийомів логопедичного масажу.	4
15	15	Принципи побудови перспективного планування корекційно-розвиткових заходів для дітей, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку. Заповнити таблицю, у якій розкрити зміст взаємодії вузьких спеціалістів та лікарів під час складання та реалізації індивідуальних реабілітаційних програм.	2
			60

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності магістранта, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання ІНДЗ прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Логопедичний масаж» – це вид науково-практичної роботи магістранта, яка містить результати дослідницького пошуку, висвітлює рівень опанування знаннями з корекційної педагогіки та практичними вміннями аналізувати досліджувану проблему, відображає певний рівень навчальної компетентності студента. З даної дисципліни студент виконує два індивідуально-дослідних завдання (творчі проекти) за результатами вивчення змістових модулів I, II, III.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена робота у межах навчальної програми курсу «Логопедичний масаж», яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, практичних занять і охоплює значний обсяг змісту навчального курсу.

Види ІНДЗ.

- Педагогічна гра на тему: «Використання нетрадиційних методик логопедичної реабілітації дітей з ТПМ: за і проти». Творчий проект подається в друкованому вигляді та на електронних носіях. Презентація проекту готується з використанням інтерактивної дошки.

Набрана кількість балів додається до загальної кількості балів.

Критерії оцінювання ІНДЗ (творчого проекту)

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети і завдань творчого проекту. Володіння понятійно-категоріальним апаратом.	2
2.	Критичний аналіз суті та змісту проблеми дослідження. Виклад фактів, ідей, результатів творчого пошуку в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій і перспектив подальшого розвитку даного питання.	2
3.	Наявність обґрунтованої власної позиції, пропозицій щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив розвитку досліджуваної проблеми.	2

4.	Оригінальність представлених матеріалів.	2
5.	Креативність викладу матеріалу (з використанням мультимедійних технологій).	2
Разом		10 балів

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Фізіологічний вплив логопедичного масажу на органи та системи.
2. Методика використання класичного масажу в логопедичній роботі з дітьми, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку.
3. Методика використання точкового масажу в логопедичній роботі з дітьми, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку.
4. Функціональний зв'язок точок БАТ з м'язами артикуляційного апарату.
5. Розташування біологічно-активних точок та їх коротка характеристика.
6. Додаткові методи впливу в логопедичній реабілітації.
7. Характеристика порушень стану м'язового тону при дизартрії.
8. Специфіка проведення логопедичного масажу при бульбарній дизартрії.
9. Специфіка проведення логопедичного масажу при псевдобульбарній дизартрії.
10. Специфіка проведення логопедичного масажу в процесі корекції дизартрій, зумовлених ДЦП.
11. Використання прийомів перехресного точкового масажу при гіперкінезах артикуляційної мускулатури.
12. Причини гіперсалівації. Методи та засоби подолання гіперсалівації.
13. Використання прийомів пасивної та пасивно-активної гімнастики в логопедичній реабілітації дітей з ДЦП.
14. Особливості логопедичної роботи при різних формах ринолалій.
15. Специфіка проведення логопедичного масажу при функціональній органічній ринолалії в доопераційний період.
16. Специфіка проведення логопедичного масажу при функціональній органічній ринолалії в післяопераційний період.
17. Використання пасивно-активних вправ для стимуляції роботи піднебінно-глоткових м'язів.
18. Специфіка проведення логопедичного масажу при порушеннях голосу.
19. Використання прийомів самомасажу в логопедичній реабілітації дітей, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку.
20. Організація логопедичного заняття з дітьми, що заїкаються, із включенням прийомів логопедичного масажу.
21. Використання логопедичного масажу в клініці афазій.
22. Використання логопедичного масажу в клініці алалій.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

У процесі оцінювання навчальних досягнень студента застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.

Методи письмового контролю: самостійна робота, модульне письмове тестування; звіт, реферат, есе, презентації.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Навчальні досягнення студентів з дисципліни «Логопедичний масаж» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Оцінювання знань студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів поточного, модульного контролю та комплексної модульної контрольної роботи.

Об'єктом оцінювання знань студентів у процесі поточного контролю є:

- систематичність, активність та змістовність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу на практичних заняттях;
- рівень виконання модульних завдань;
- виконання завдань для самостійного опрацювання.

1. *Рейтингове оцінювання курсу практичних занять та самостійної роботи:*

- 1.1. Підготовка фіксованого виступу - 1-5 балів.
- 1.2. Участь у обговоренні питань плану практичних занять - 1-5 балів.
- 1.3. Використання додаткових літературних джерел, анотації статей - 1-5 балів.
- 1.4. Підготовка реферату - 1-5 балів.
- 1.5. Підготовка наукового повідомлення - 1-5 балів.
- 1.6. Самостійне опрацювання окремих питань - 1-5 балів.
- 1.7. Тестування - 1-5 балів.
- 1.8. Перевірка зошита (конспектів) - 1-5 балів.

2. *Форми модульного контролю:*

- 2.1. Глибоке розкриття всіх питань - 4-5 балів.
- 2.2. Повна, коротка відповідь - 3-4 бали.
- 2.3. Коротка відповідь з кількома помилками - 3 бали.
- 2.4. Неповна відповідь - 1 бал.
- 2.5. Неповна відповідь зі значною кількістю недоліків - 1 бал.

- 2.6. Незадовільна відповідь - 0 балів.
3. *Додаткові бали:*
- 3.1. Доповнення на практичних заняттях – 1-2 бали.
- 3.2. Участь у дискусії – 1-2 бали.
- 3.3. Творчий підхід до вирішення завдань - 1-2 бали.

4. *Штрафні бали:*

- 4.1. За відсутність на лекціях - мінус 2 бали.
- 4.2. За відсутність на практичних заняттях - мінус 2 бали.
- 4.3. Неготовність до практичного заняття - мінус 3 бали.

Пропущена з поважної причини робота може бути зданою протягом двох тижнів без зняття штрафних балів.

Пропущена за неповажних причин робота також повинна бути відпрацьована, але вже зі зняттям 50% штрафних балів.

Кожний модуль включає бали за відвідування лекцій, практичних занять, поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, написання модульної контрольної роботи.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У таблиці представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Логопедичний масаж».

Розподіл балів, які отримують студенти

	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		Підсумкова оцінка (залік)
Максимальна кількість балів	30		35		35		100
	ПК	МК	ПК	МК	ПК	МК	
	20	10	25	10	25	10	
Кількість балів за змістовими модулями і модульний контроль, в т.ч. за видами робіт							
- практичні заняття	5		10		10		
- виконання СРС	5		10		5		

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;

- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

КМКР проводиться у формі виконання письмових завдань. Перелік питань, що охоплюють зміст програми дисципліни, критерії оцінювання залікових завдань, доводяться до студентів на початку семестру.

Для оцінювання відповідей студентів з навчальної дисципліни «Логопедичний масаж» використовуються наступні критерії.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів освітнього ступеня «магістр»

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно» (90–100 балів)	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре» (75–89 балів)	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань; але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно» (60–74 балів)	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно» (0–59 балів)	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Підсумковий контроль знань студентів з дисципліни «Логопедичний масаж» здійснюється на основі результатів поточного й підсумкового контролю.

10. ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Теоретичні питання:

1. Дайте визначення логопедичного масажу. Розкрийте місце логопедичного масажу в комплексній системі корекційно-педагогічного впливу.
2. Розкрийте фізіологічний вплив логопедичного масажу на організм.
3. Розкрийте цілі і задачі логопедичного масажу. Опишіть етапи логопедичного масажу та їх завдання.
4. Опишіть види логопедичного масажу: класичний ручний масаж, крапковий, апаратний, зондовий (за методикою Новикової О.В.).
5. Розкрийте будову голови і шиї: кістки черепа, кістки обличчя.
6. Опишіть жувальні м'язи і їх основні функції.
7. Опишіть групу м'язів і їх основні функції.
8. Розкрийте анатомію і фізіологію артикуляційного апарату; порожнину рота, м'язів губ, щік, м'якого піднебіння, їх функції та іннервацію.
9. Опишіть язик, його відділи, скелетні та власні м'язи язика.
10. Розкрийте зміст попереднього діагностування стану м'язового тону органів артикуляційного апарату (огляд, пальпація, спостереження при виконанні динамічних і статичних вправ).
11. Дайте характеристику порушень стану м'язового тону органів артикуляційного апарату (спастичність, гіпотонія, дистонія).
12. Опишіть правила проведення логопедичного масажу. Розкрийте підготовку дитини до першого сеансу логопедичного масажу.
13. Розкрийте положення тіла під час проведення логопедичного масажу.
14. Опишіть обладнання кабінету для масажу, гігієнічні вимоги до нього.
15. Розкрийте умови проведення масажу: час проведення масажу в структурі логопедичних занять, дозування і тривалість логопедичного масажу.
16. Розкрийте показання та протипоказання до застосування логопедичного масажу.
17. Продемонструйте техніку масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів шиї, обличчя, жувальних та м'язів губ, язика.
18. Продемонструйте техніку масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів обличчя, жувальних м'язів, м'язів губ, язика, м'якого піднебіння, шиї.
19. Продемонструйте техніку пасивно-активної логопедичної гімнастики, як важливого засобу додаткового впливу.
20. Розкрийте метод самомасажу в структурі групових логопедичних занять та методику проведення приймів самомасажу.
21. Розкрийте крапковий масаж, як один із методів рефлекторного впливу. Дайте визначення крапкового масажу, визначте цілі. Дайте методичні вказівки до проведення крапкового масажу.

22. Розкритите функціональний зв'язок біологічно активних точок з м'язами артикуляційного апарату. Дайте визначення місцезнаходження біологічно активних точок. Продемонструйте техніку розслаблюючого та стимулюючого техніки в крапковому масажі.

23. Дайте характеристику специфічним розладам рухової сфери, що впливають на формування мовлення при ДЦП (патологічні оральні і тонічні рефлекси).

24. Опишіть методи і прийоми погашення рефлексів орального автоматизму, патологічних тонічних рефлексів.

25. Розкрийте етапи логопедичного масажу при ДЦП, його задачі.

26. Розкрийте види логопедичного масажу в корекції ДЦП (класичний масаж, масаж по біологічно активним точкам, масаж з елементами метамірної стимуляції).

27. Розкрийте диференційоване використання прийомів логопедичного масажу при ДЦП, використання «рефлекс-забороняючих» позицій при проведенні логопедичного масажу з дітьми, що хворі на ДЦП.

28. .Продемонструйте техніку пасивно-активної гімнастики в корекції ДЦП. Пасивно-активна гімнастика на дистальні відділи, її завдання.

29. Дайте загальні рекомендації до проведення логопедичного масажу при ринолалії в постопераційний період.

30. Продемонструйте техніку масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів піднебінної занавіски, піднебінно-язикових і піднебінно-глоткових м'язів.

31. розкрийте використання прийомів крапкового масажу при проведенні фонаційної гімнастики.

32. Розкрийте вплив логопедичного масажу на емоційний стан осіб, що заїкаються.

33. Розкрийте принципи побудови перспективного планування корекційно-розвиткових заходів: принцип комплексності; врахування індивідуальних особливостей дитини; принцип поетапного формування навичок; принцип диференційованого підходу в логопедичній роботі.

Практичні завдання:

1. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів шиї та обличчя.

2. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення жувальних та м'язів м'язів.

3. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів губ та язика.

4. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів обличчя та жувальних м'язів.

5. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів губ, язика, м'якого піднебіння.

6. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 1).

7. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 2).
8. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 3).
9. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 4).
10. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 5).
11. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 6).
12. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 7).
13. Виконайте зондовий масаж язика (зонд № 8).
14. Продемонструйте комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів піднебінної занавіски, піднебінно-язикових і піднебінно-глоткових м'язів.
15. Продемонструйте комплекс логопедичного масажу при заїканні.
16. Продемонструйте статичні вправи, що використовуються під час діагностичного обстеження органів артикуляційного апарату.
17. Продемонструйте динамічні вправи, що використовуються під час діагностичного обстеження органів артикуляційного апарату.
18. Продемонструйте вправи пасивної артикуляційної гімнастики, що використовуються в роботі з дітьми, хворими на церебральний параліч.
19. Продемонструйте вправи активної артикуляційної гімнастики, що використовуються в роботі з дітьми, хворими на церебральний параліч.
20. Продемонструйте прийоми самомасажу м'язів голови, шиї, обличчя.
21. Продемонструйте прийоми самомасажу м'язів язика.
22. Продемонструйте 3-4 вправи на розвиток фізіологічного дихання, які використовуються в корекційній роботі з дітьми, що мають церебральний параліч.
23. Продемонструйте комплекс масажу по біологічно активних точках (ціль – за вибором).
24. Продемонструйте комплекс пасивних та пасивно-активних рухів, що стимулюють роботу піднебінно-глоткових м'язів.
25. Продемонструйте комплекс масажу по біологічно-активних точках в поєднанні з фонаційною гімнастикою.
26. Продемонструйте кілька вправ перехресного крапкового масажу за методикою К.А.Семенової.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Дьякова Е. А. Логопедические технологии. Логопедический массаж: Учебное пособие. – М.: Академия, 2014. – 160 с.
2. Карелина И. Логопедический массаж при различных речевых нарушениях / И. Карелина. – М. : Гном, 2013. – 64 с.
3. Краузе Е.Н. Логопедический массаж / Е. Краузе, М. Зими́на. – М. : Корона-Принт, 2014 г. – 80 с.
4. Новикова Е. Зондовый массаж : коррекция звукопроизношения / Е. Новикова. – М.: Гном, 2009. – 457 с.
5. Оглобина И. Логопедический массаж: игры и упражнения для детей раннего и дошкольного возраста / И. Оглобина, С. Танцюра. – М.: Сфера, 2017. – 64 с.
6. Османова Г. Игровой логопедический массаж и самомассаж в коррекции речевых нарушений / Г. Османова, Л. Позднякова. – М. : Каро, 2013. – 88 с.
7. Приходько О.Г. Логопедический массаж при коррекции дизартрических нарушений речи у детей раннего и дошкольного возраста. – М: КАРО, 2010. – 160 с.
8. Танцюра С. Логопедический массаж зондами: упражнения и артикуляционная гимнастика / С. Танцюра, Т. Данилевич. – М.: Сфера, 2017. – 64 с.

ДОДАТКОВА

1. Архипова Е.Ф. Логопедический массаж при дизартрии / Е. Архипова. – М.: АСТ: Астрель; Владимир: ВКТ, 2008. – 120 с.
2. Блыскина И. Логопедический массаж. Комплексный подход к коррекции речевой патологии у детей. Методическое пособие для педагогов дошкольных учреждений. – Спб.: Детство-пресс, 2008. – 112 с.
3. Дьякова Е. А. Логопедический массаж: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 96 с.

12. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

- 1 <http://www.pedlib.ru/Books/5/0218/>
Приходько О.Г. Логопедический массаж при коррекции дизартрических нарушений речи у детей раннего и дошкольного возраста /учебно-методическое пособие/ (текст)
- 2 <http://www.pandia.ru/text/78/023/7862.php>

Приходько О.Г. Логопедический массаж при коррекции дизартрических нарушений речи у детей раннего и дошкольного возраста /учебно-методическое пособие/ (текст)

3 <http://zametkilogopeda.jimdo.com>

Приходько О.Г. Логопедический массаж при коррекции дизартрических нарушений речи у детей раннего и дошкольного возраста /учебно-методическое пособие/ (текст).

4 http://www.pedlib.ru/Books/7/0107/7_0107-1.shtml

Григоренко Н.Ю., Цыбульский С.А. Диагностика и коррекция звукопроизносительных расстройств у детей с нетяжелыми аномалиями органов артикуляции /учебно-методическое пособие/ (текст)

5 <http://moslogoped.ru/narusheniya/>

Комплекс упражнений по миодыхательной стимуляции, направленный на вызывание звуков речи. Комплексы упражнений для звуков. Лимфодренажный массаж лица.

6 <http://www.twirpx.com/file/458285/>

Григоренко Н.Ю. Приемы дифференцированной логопедической работы по преодолению произносительных расстройств у детей с нетяжелыми аномалиями органов артикуляции (текст).

7 <http://vunivere.ru/work8937>

Григоренко Н.Ю. Приемы дифференцированной логопедической работы по преодолению произносительных расстройств у детей с нетяжелыми аномалиями органов артикуляции (текст).